

PRAGNAĆ (757) *vb impf*

-a- (716), -ȧ- (19); -ȧ- *GostGosp*; -a- : -ȧ- *OpecŻyw* (15:1), *HistAl* (3:1), *LubPs* (22:1), *KrowObr* (9:1), *Leop* (12:1), *BibRadz* (24:1), *OrzQuin* (4:1), *GórnDworz* (38:1), *BiałKat* (5:1), *SkarŻyw* (122:6), *CzechEp* (11:1), *LatHar* (33:1), *WysKaz* (7:1).

inf pragnąć (51). ◇ *praes* 1 *sg* pragnę (69). ◇ 2 *sg* pragniesz (34). ◇ 3 *sg* pragnie (167). ◇ 1 *pl* pragniemy (16), pragni(e)m (9), pragnimy (1) *GostCast*; -emy *RejPs*, *HistAl*, *BibRadz*, *PapPan*, *ModrzBaz* (2), *KochPs*, *ReszPrz* (2), *ArtKanc* (2), *KochFrag*, *WujNT*, *WysKaz*; -(e)m *SkarJedn*; -(e)m : -emy *SkarŻyw* (5:1), *SkarKaz* (3:1); ~ -emy (2), -(e)my (14). ◇ 2 *pl* pragniecie (7). ◇ 3 *pl* pragną (80). ◇ 1 *du* pragniewa (1) *KochPieś* 52. ◇ *praet* 1 *sg m* pragnąłem, -em, -m pragnął (27). *f* pragnęłam, -m pragnęła (6). ◇ 2 *sg m* pragnąłeś, -eś, -ś pragnął (4). *f* -ś pragnęła (1). ◇ 3 *sg m* pragnął (80). *f* pragnęła (16). *n* pragnęło (3). ◇ 1 *pl m pers* -śmy pragnęli (1). ◇ 2 *pl m pers* -ście pragnęli (1). ◇ 3 *pl m pers* pragnęli (35). ◇ *fut* 3 *sg m* będzie pragnął (9), pragnąc będzie (2), będzie pragnąc (1) *BudNT*, będzie pragnął *OpecŻyw*, *KrowObr*, *BibRadz*, *Prot*, *WyprPl*, *WujNT* (2); pragnąc będzie *KuczKat*; będzie pragnął : pragnąc będzie *RejPos* (2:1). *f* pragnąc będzie (1). ◇ 2 *pl m pers* będziecie pragnąc (2). ◇ 3 *pl m pers* będą pragnąc (4) *LubPs*, *Leop*, *RejAp*, *WujNT*, pragnąc będą (1) *CzechRozm*. ◇ *imp* 1 *sg* niech pragnę (1). ◇ 2 *sg* pragni (6). ◇ 1 *pl* pragnimy (1). ◇ 2 *pl* pragnicie (2). ◇ *con* 1 *sg m* pragnąłbych, bych pragnął (8) *WróbŻółt*, *RejPs*, *LubPs*, *SkarŻyw*, *SkarKaz* (4), bym pragnął *LatHar* (3). *f* bych pragnęła (2) *OpecŻyw*, *WujNT*, bym pragnęła (1) *SiebRozmyśl*. ◇ 2 *sg m* byś pragnął (2). ◇ 3 *sg m* pragnąłby, by pragnął (13). *f* by pragnęła (1). ◇ 1 *pl m pers* byśmy pragnęli (2) *RejPosWstaw*, *SkarKaz*, bychmy pragnęli (1) *RejPos*. ◇ 2 *pl m pers* byście pragnęli (2). ◇ 3 *pl m pers* by pragnęli (4). *subst* by pragnęły (1). ◇ *part praes act* pragnąc (77). ◇ *part praet act* pragnąwszy (1).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde* także XVII – XVIII w.

1. *Chcieć coś mieć lub coś wykonywać, pożądać; życzyć sobie; cupere Vulg, PolAnt, Modrz, JanStat, Cn; appetere Vulg, PolAnt, Modrz, Cn; sitire Vulg, Mącz, Modrz, Cn; aemulare, desiderare, velle Vulg, PolAnt; optare PolAnt, Modrz; inhiare Modrz, Cn; habere desiderium, quaerere Vulg; concupere, concupiscere, respicere PolAnt; suspirare Mącz; ambire, delectare, expetere Modrz; anhelare, ardere, discupere, efflagitare, flagrare, gestire, praegestire Cn* (651) : *SkarŻyw* 196; SZczęście z myślą niezgodne/ żałość we mnie mnoży/ InŹe czyniąc niżbym chciał/ wŹytek żywot trwoży/ Y znać mi dawa Ze nie tám łtawa/ gdzie prągnie/ Co wŹytko łtworzył [tj. Bóg] *GrabowSet* C2, G2v; *KochFrag* 14; IZ Páweł/ iáko prągnął/ do TheŹfáloniczan łam przyiácháć nie mogli/ przeto ten wtory łift piłze do nich. *WujNT* 712.

pragnąć kogo, czego [w tym: po przeczeniu (75)] (468): Iezus [...] pragnął rodzaju człowieczego zbawienia *OpecŻyw* 149, 18v, 149v [3 r.]; *WróbŻółt* 67/31, k.118; *RejPs* 75, 82v, 91v, 209; *SeklKat* Z3; *MurzNT* 11, 108v; *KromRozm II* qv; Należy tedy ná tym bárzo/ áby oycowye prągnąc dzyathek/ w małżeństwo łluffne á pochwałne wŹępowáli *GliczKsiąż* B6v, B6v; Rácź [Panie] ná ty co cye prągną łáłkę twą obroćić *LubPs* I4v, Fv, K2 *marg*, M3, N4v [2 r.], P, cc2; *GroicPorz* z4v, ee3v; *KrowObr* 160; A on [Bóg] IŹ iełt ták dobry nie prągnie niczego/ Aby łie co ná łwiece dzyáło łprzećiwnego. *RejWiz* 136; *Leop* *B4v, *Ps* 118/35, 2.*Mach* 15/39; Ale to iełt práwy kłtałt/ łercá włpaniłego/ Nie łękać łie niezłczęłci/ nie prągnąc teź złęgo. *RejZwierz* 125; Iełliź prągniłź mądrołci/ záchoway

rofkazania/ a Pan iey tobie vżyczy. *BibRadz Eccli* 1/25, *2v, *6v, *Iob* 7/2, *Ps* 7 arg, 39/15 (10); *OrzRozm* H; A gdy Cellius walki prągnął/ powiedział mu ią Tullus przez poły *BielKron* 101v, 109, 122v, 207, 223v, 327; *KochZg* A4; *OrzQuin* F2, F4v [2 r.], G2; *Prot* Av, A3, D3; Iákoż człowiek/ ma to s przyrodzenia/ iż prągnie vciechy/ y ochłody *GórnDworz* O2; białągłowá s przyrodzenia káżdá/ rádá by byłá męszczyzną/ á thegoby iście nie prągnęła/ by nie widziála we wżytkim być lepszego męszczyznę/ niż siebie. *GórnDworz* X8, G3, I4, K7v, Y8v, Z5 (21); *RejPos* 9v, 107, 196v, 265v, 317 (9); *BiałKat* 103v, 386; *KuczbKat* 205; *WujJud* 145; *WujJudConf* 59v; Chce tedy tego po nas Páweł święty/ áby vmorzywży požądliwości zle/ żebyfmy prągnęli rzeczy niebieskich. *RejPosWstaw* [110³], [21²], [21²]v; *BudBib Iob* 7/2, *Eccli* 24/22[26], 1.*Mach* 11/11; *MycPrz* II A; *BiałKaz* C3v, I4v; *CzechRozm* A2, 241, 250v; *PapPan* Bv, Cv, I2v; *KarnNap* A4v, D, F; iest ich wiele/ ktorzi prągną zacnych á wielkich tytułow *ModrzBaz* 107; Zadney rzeczy więcej niema prągnąć człowiek [!] Chrześcijánki/ iedno mieć onego coby się dziwował ábo przypatrzal iego (práwam á chwalił ie *ModrzBaz* 135v, 44, 56, 56v, 58, 58v [2 r.] (17); kto práwego y fczerego fłowá Boże^{go} prągnie/ pierwey dom ten w ktorym znaią Bogá poznać musí. *SkarJedn* 8; nikt iásniejszych słow/ o pochodzeniu Duchá S. od fyna prągnąć nie może. *SkarJedn* 280, A4v, A8, 117, 172, 183, 220, 270 [2 r.]; *Oczko* 32v; Słuchay mię/ kto prągnie długiého żywotá/ A chce wieku fwégo záżyć bez kłopotá. *KochPs* 47; Ofiar zá grzech nie prągniesz *KochPs* 59, 29, 62, 89 [2 r.], 126, 184 (10); A Theophilus rzekł: wżytko vczynię co mi każeš/ iedno niech to mam czego prągnę. *SkarŻyw* 171, A3v [2 r.], A5, 13, 14 [2 r.], 15 [2 r.] (71); *StryjKron* 309; *NiemObr* 23; *KochFr* 9 [2 r.], 106; nie dignitárftwá żadnego prągniemy: ále duż wálzych/ zbáwienia wálzego/ pokoiu wálzego/ pożytku wálzego/ fławy wálzey/ dobrá wálzego dużnego/ y ciełfnego pomnożenia prągniemy. *ReszPrz* 93; *WisznTr* 16; *KochPam* 82; Złotá téz/ wiem/ nie prągniesz: bo to wżytko twoie Cokolwiek ná tym świecie człowiek mieni fwoie. *KochPieś* 71 [*idem ArtKanc* P14], 11; *ArtKanc* Lv, P14, Q8v; *GórnRozm* A3, I4v; *KochPropKKoch* 3; *PapUp* F4, Kv; Iuż dziś zwycięstwá nieprągnę fławného/ Ani triumphu dla mnie ftąd pyśznego *ZawJest* 28, 33, 34, 37, 38; Lecż ktoby prągnął powieści vczciwey/ Y mieidzy ludźmi záwżze fławy żywey: Iam iest/ ktorey dał fyn piękney Látony/ Ná wieczne czáły głośno brzmiące ftrony. *GrochKal* 4; *GórnTroas* 8; *GrabowSet* G2v, N, O2v, P2v, Q3v; *OrzJan* 38, 51, 77, 114, 115; Folguy/ iefli kto ztobą będzie prągnął zgody *WyprPl* C3v; Prągnę cię często moy Pánie/ Hey/ náwiedz grzełzne miełzkánie *LatHar* 64, 21, 22, 30, 52, 92 [2 r.] (11); *KołakSzczęśl* A2v, B2v, C4v; *RybGęśli* B3, D3; *WujNT* 546, 1.*Cor* 12/31, *Philipp* 2/26, 1.*Tim* 6/10; *WysKaz* 1, 6, 11; *SarnStat* 190, 898; *SiebRozmyśl* E; *GrabPospR* N3v; *KlonKr wstęp* A3; Y ná innym mieyfcu tenże ś. prągnie do Rzymá drogi/ áby proch Apoštołow SS. Piotrá y Páwłá całować mogł. *SkarKaz* 41b; V fędziého prągnąłbych prokuratorá y przyaciela coby mię bronil *SkarKaz* 423a,)(2v [3 r.], 1a, 8a [3 r.], 159a [2 r.], 416b [2 r.] (17); *VotSzl* A2v [2 r.]; *CiekPotr* 17, 44; *CzahTr* B2; *GosłCast* 31; *SkarKazSej* 658b, 664a, 670a, 675a; *KlonWor* 48; *PudłDydo* B4; Bo ia iście nie prągnę z wámi żadney zwády. *ZbylPrzyg* B3v, B2v [2 r.]; *SzarzRyt* B2v. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty*.

pragnąć co [w tym: „co” (2), „to” (2), „nic” (po przeczeniu) (9)] (13): ten ftan/ wżelákim fpořobem ma być bronion/ przeciwko przewrotności fádow/ y rořpuřtności ludźi náłzego wieku/ ktorzi nic inřzego ták nieprągná [*nihil ambientium*]/ oprócz świetności żywotá/ á mnořtwá bogactw y możności

ModrzBaz 131; Lecz Dámáfus ná to przyzwolić nigdy niechciał: bez ktorego nigdy fię przytym co prágnęli Bifikupi Cárogroccy/ zoftać nie mogli. *SkarJedn* [180]; Krol náfz Etyopiánfki/ ták wielce łobie fławę Rzymfką y wiarę Lácińfką waży/ iż nic bárziefy nie prágnie/ iedno áby fię Etyopiánie z Rzymiány ziednoczyli *SkarJedn* 310; [królowa Aragońska komórkę brata Wincentego] z gniewu mocą otworzyć łobie kazála: y oglądawfzy to co prágnęła/ łamego w komorce będącego vyrzeć niemogła. *SkarŻyw* 310, 142, 300, 566; *ActReg* 167; *OrzJan* 89; *CiekPotr* 36; Záprawże was Pan Bog w wielką miłość ku bráciey wáfzey/ y wfzytkim obywatelom korony tey: ábyście o nich vprzeymie y fzczerze/ nic fwego nie prágnąc/ rádzili *SkarKazSej* 670b. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

pragnąć do kogo, do czego (3): *LubPs* L3v; *SkarŻyw* 142; *SkarKaz* 245b; [*Leop Ps* 41/3 (*Linde*); Niech mi fmałkuie święte fłowo twoie/ ábych ie wypełniał/ y ony niebieskie obietnice w nim twoie/ ábych do nich prágnął/ o nich myślił/ w nich wfzytko kochánie moje pokládał. *SkarKaz* 147b (*Linde*); O Pánie Boże náfz/ policz nas miedzy ty vbogie y znędzone: ábyfmy [...] do ciebie y wieczery wieczney twoiey prágnęli. *SkarKaz* 294 (*Linde*)].

pragnąć od kogo [zawsze z dopełnieniem bliższym] (5): Tegom prágnął od Bogá y tegom fzucał/ ábych fię zoftał w przybytku Páná mego/ po wfzytki dni wieku mego. *SkarŻyw* 41; *JanNKar* D3; Tego od W.M. wfzytkich prágnie oyczyzná miła mátká náfzá *VotSzl* A2v, A2v; *SzarzRyt* B2v.

pragnąć u kogo [z dopełnieniem bliższym] (1): A poznawfzy cie Páná fwego/ [...] ábychmy záfzdi tego prágnęli á požádáli v ciebie/ áby nas tu záchowawfzy w pokoju do czáfu nam náznáczónego od ciebie/ doprowadził nas do onego wiecznego pokoju fwego *RejPos* 58.

pragnąć komu [zawsze z dopełnieniem bliższym] (2): Záfdościw będąc dobrá Rzeczypośpolitey/ nie mniefy też prágnąc pożytkow trwáiących temu tho Pánftwu [...] káždemu z nas powinna rzecz ieft o to fie vfiłowác/ ábyfmy to ofierociále y náklónione do vpadku Pánftwo k dobremu y ku poćiefze przywiefć mogli *MycPrz* II A. Cf »sławy prágnąc«.

pragnąć ku komu, k czemu [= do kogo, do czego] (2): *ArtKanc* K7v, Q8. Cf *W przen*.

pragnąć k komu [= dla kogo] (2): Pragnę k wám oyttzowie fwięci/ abyście fwiatłoftz dáwno žádaną ogládali. *OpecŻyw* 149v; tegoż [opieki] ia k łobie Wieczny moy dobrodzieiu prágnę po tobie. *RybGęśli* D3.

pragnąć ku komu [= od kogo] (1): Pragnę ku tobie moy mily oycze/ abys fie iuz nad grzéfnyimi fmiłowál *OpecŻyw* 149v.

[*pragnąć kogo o co* [= prosić]: Dopuśćiefz iey [żonie] profzę was o co tu was prágnie *PaprPrzykaz* C3v.]

pragnąć po kim, po czym [= od kogo, od czego] [zawsze z dopełnieniem bliższym] (6): *Górndworz* Mm2; Pan Bog nawięcey po nas prágnie miłości. *KuczbaKat* 400 marg; Toć ieft/ iáko mowi Prorok/ czego po tobie człowiecze/ Bog prágnie: ábyś fpráwiedliwość miłowál [!] y miłofierdzie *SkarŻyw* 114, 14, 300; *RybGęśli* D3.

pragnąć w kim [zawsze z dopełnieniem bliższym] (2): áni to ieft podług zakonu przyrodzonego/ áby człowiek miał thego w drugim prágnąc/ czego w łobie nie rad by widział. *Górndworz* Hhv; *SkarŻyw* 374.

pragnąć dokąd (1): Chryzoftom S. do Rzymu dla kości Apoftolikich prágnie. *SkarKaz* 41b marg.

cum inf (130): *RejPs* 82v, 91 [2 r.]; *HistAlHUNG* A2; Słuffna rzecz była/ áby prágnął [*Paweł*] widzyeć *Pyotrá KromRozm III* N; *GliczKsiąz* M2; *LubPs* N3; *Leop Prov* 7/15, *Matth* 13/17; prágnąłem nálládowác to co iest nalepżzego *BibRadz Eccli* 51/23 [24], *2v, *Ps* 25 *arg*, *Cant* 2/3, 4.*Esdr* 15/46[47]; *BielKron* 122v; *OrzQuin* P3; kto ma męłkie począc łobie/ muśi nie prágnąc nád nieprzyacielem mieć gory *GórnDworz* Ev, C5v, D7; *RejPos* 152, 187 [2 r.]; *BiałKat* 103v, 296v, 386; *BudBib* 2.*Esdr* 1/11, 4.*Esdr* 4/41[43]; *BiałKaz* Kv; *StryjWjaz* A2v; *CzechRozm* 57v; *PapPrPan* Bb2v; *ModrzBaz* 65v, 135v; *SkarJedn* A7v, 16; teraz Chryśtułowi podobác fię prágnę. *SkarŻyw* 140; Y powiedzieli mu iłz Cefarz pragnie widzieć ołobę twoię. *SkarŻyw* 187; Co widząc Kárynus Dyakon/ ktory Biskupem być prágnął/ zburzył ná S. Epiphániuszá wśytko duchowieństwu *SkarŻyw* 454; A prágnąc małz święty co dzień Pánu Bogu lepiey służyć/ y więtlżá pokutę czynić: [...] prośił fię v łtárlżych ná pułzcżá: co mu łacno pozwolili. *SkarŻyw* 570; Wiele świętych prágnęli być męczeńnikámi *SkarŻyw* 574, 74, 75 [2 r.], 76, 79, 113 (31); *StryjKron* 330; *CzechEp* 221, 318; *KochFr* 108; *KochPam* 81, 87; y ia/ y oná [żona]/ Nie prágniewá do śmierci być rozdzieloná. *KochPieś* 52, 2; prágnęłám w łtárości Ółtátniéy/ z tobá vżyc vcielśnéy rádości. *ZawJeft* 38; *ActReg* 147; Antenorowá drugi prágnie poiąc żonę *GórnTroas* 11, 24, 46; *GrabowSet* Q3v, R3, T4; Ale ná świećie kto ták głupi żywie/ Zeby nieprágnął przeiechác łczęśliwie/ Dróg niebełpiecznych *KochFrag* 14; *LatHar* 13, 53, 184, 206, 722; Błogóśławionym prágnie człek być bez wátpienia. *KołakSzczęśł* A4v, A3, B3; *WujNT przedm* 38, *Luc* 6/19, 23/8, *Ioann* 12 *arg*, *Rom* 1 *arg* (11); *WysKaz* 10, 12, 45; *JanNKar* A4, B2; *SarnStat* 1000; ia áni męzá znam/ Ani go znác prágnę *SiebRozmyśł* F3, G2; *WitosłLut* A6; *SkarKaz* 38a, 39b, 159a, 457b, 580b, 638a, b; *CiekPotr* 7; *GosłCast* 31; [*Lizyda mówi do Democyllusa*] Ach tożem vćierpiáłá/ wiele trofk dla niego [*ukochanego*]/ Prágnąc iákbym nárychley/ mogłá mieć łwoiego. *PaxLiz* E3, B3, C, C2v; *SkarKazSej* 661a; *SzarzRyt* B2. Cf »krew swoję rozłac prágnąc«, »prágnąc umrzeć«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikami: tego (45), to (2); aby, by, żeby, iżby (87), zaimek względy (5), że, iż (2), zaimek pytajny (1)] (95): *LibLeg* 9/50v; *OpecŻyw* 149v [2 r.]; *RejPs* 63 [2 r.]; *RejKupSekl* a8; *MurzHist* A3, D4v; *MurzNT Luc* 16/21; A to łlátan prágnął/ áby was łyał yáko płfenice. *KromRozm III* M7v; Ocyec yełli prágnye áby łyná myał vczonego á godnego/ nychay go z domu foruye ná to do łzkoły gdzye thego vcżá *GliczKsiąz* L, Bv; *LubPs* R6v, S6v, V4, aa5v, aa6v, hh6; *RejWiz* 136; *Leop* *A3v, *Deut* 18/6; *BibRadz* 1.Reg 19 *arg*, 2.*Esdr* 1/11, *Ps* 89 *arg*, *Dan* 13/12, *Act* 27/29; tego prágnął [*mój pan*] áby cie náwiedził przez łwego pośłá *BielKron* 453v; A przetho mnie łie widzi/ iż łie tu nieiáko Alexánder chlubi/ prágnąc tego częgo widziáł iż mu nie dołtawáło *GórnDworz* G8v; nie prágni tego/ ábych łie ia bał. *GórnDworz* Q6v, G3, Aa5, Bb4, Dd5v, Gg2v (10); *RejPos* 58; *KuczbKat* 155, 415; Baczny złość zaraziwśzy przeciw złym [!] prześtawa. CO káždy przed łie wźiáwłzy pokáże łie iuż w tym/ W pośtepkách Przodkow łwoich zawłze vżytecznym. Vięcey tedy nie prágnąc że łie poćieźemy/ A w pośtepkách przodkow łwych że ich celuiemy/ W poczywey łlawie. *MycPrz* I [A3]; *PapPrPan* Cc2v; mnośtwo łudzi prágnęło tego/ áby iedná ołobá wśytkiemi władáłá. *ModrzBaz* 22v; Ia záprawde/ ánim fię łpodźiewał/ ánim tego prágnął/ żebych mogł leplżá [*drogę postępowania*] wymyślić. *ModrzBaz* 133, 43v, 59, 72v, 114, 137v, 144v; *SkarJedn* 185, 310, 376; tego prágnę/ ábych żebrząc vmárłá *SkarŻyw* 141, 14, 41, 47, 114, 142 (14); *ArtKanc*

K7v, P8; Ia niewiem czemu tego Pánowie Połłowie prágną/ żeby łądy ná Seymie bywały *GórnRozm* K4v; *ZawJeft* 11; Ale cóż ia to mému nędzna obiecuię [*mówi Andromacha*]/ Zápómniawłzy niewoléy którą hnet poczuie? Przydzie podobno prágnąc to/ co z nas bydz może *GórnTroas* 36, 69; *GrabowSet* A2, F3v, S3v, Y; *OrzJan* 89, 101; *LatHar* 45, 71, 72 [2 r.]; *WujNT* 323, *Philipp* 1/23; *WysKaz* 10; *JanNKar* D3; *SiebRozmysl* Gv; Bo prágnął [*król Grus*] áby łobie Pigmei zniewolił. *KmitaSpit* B2; *SkarKaz* 119a, 350b, 382b, 454b, 457b; *GosłCast* 48.

W połączeniach szeregowych (7): *RejPos* 318; *RejZwierc* 189; to mieć chce/ tego prágnie/ o tym myśli/ áby tu Turki ofádził *OrzJan* 101; O Pánie lezu/ ciebie ia prágnę: ciebie łzukam: ciebie chcę. *LatHar* 155, 21, 571; á krotko mowiac/ tego włytká Koroná Polłka od W.M. prágnie/ żáda/ y oczekiwa. *VotSzl* A2v; [*SkarKaz* 147b (*Linde*)].

W przeciwstawieniach: »pragnąć... brzydzic się (2), (wz)gardzić, nie chceć, nadziewać się [= mieć nadzieję spełnienia], wystrzegać się« (7): oná tego niechce/ czego ia prágnę *GórnDworz* Cc2v; w zgubie/ á przegrániu takowym [*Turków z Chrześcijanami*]/ zdrowie by łie pogánłkie náłázło. Ale te⁶⁰ podobno rychlej prágnąc/ niż nádziewać łie mozem *GórnDworz* Ii4v, Aa6v; A tu niechay będzye dofyć o tym czego prágnąc á czego łie wyłtrzegác mamy. *RejPosWstaw* [21²]v; [*Austerberta*] z mlódości łwiátem y iego rołkofszámi márnymi gárdzić/ á Duchá łwiętego nápełnioná/ Páná Bogá y łłufzby iego prágnąc poczęłá *SkarŻyw* 192; *GórnRozm* A3; *WysKaz* 6.

W porównaniach (13):

Jako comparatum (5): *RejPs* 63, 91v; ia dla Páná tego w ktorego wierzę [...] cierpieć tak prágnę/ iako w letnim vpaleniu wody/ y iáko iákiey wielkiey rołkofszy. *SkarŻyw* 75; cokolwiek X.K. przeciw nam czyni/ niełłufznie czyni/ nas tak do włzech hydząc y włzech przeciw nam pobudzaiąc/ á więcey podobno niż kániá dżdzu krwi náłzey prágnąc *CzechEp* 89; *SkarKaz* 245b.

Jako comparandum (8): IAko pragnie ieleń áby co rychley wgorący czás dołtąpił zrodlá chłódzącego/ tak niemniey prágnie y dułłá moiá áby cię dołtąpiłá rychley moy pánie. *RejPs* 63, 91v; *MurzNT* 199 *marg*; Iák łługá gdy prágnie w nocy by miał odpoczynienie/ Abo naiemnik w pracy łwey też rychle dokończenie/ Tákżem ia czás miełiácow łwych záváždy prożny obaczał/ A nocy łwe pracowite włtáwiczniem rozliczał [*Vulg Iob* 7/2]. *LubPs* hh6; *BibRadz Iob* 7/2; *BudBib Iob* 7/2; *GrabowSet* P4v; *SzarczRyt* B2v.

W charakterystycznych połączeniach: pragnąć anjoła, Chrystusa, dziatka, kapłana, Pana (Boga) (2), pana nowego, prokuratora, przyjaciela (2), żony; pragnąć biesiady, chrztu, chudoby uczciwej, chwały bożej, cienia (2), cnot, cudu (5), czasu (3), czci (bożej) (3), darow, dobra (dobrego) (swego) (4), drogi, dusz ludzkich, gościny, grzechu (2), jedności (2), korony męczeńskiej (2), krolestwa (2), łez, majętności, mądrości, męczeństwa, miłosierdzia (2), miłości (2), mocy, nagrody, nasienia słowa bożego, nawrocenia, nieszczęścia, oblicza pańskiego (obliczności pańskiej) (2), ochłody (2), ofiar serca, ofiar za grzech, ofiary, okrutności, omycia, osobności, pamięci wiecznej, panowania, państw postronnych, piekła, pieniędzy, płodu, pociechy (5), podwyższenia narodu, pokoju (5), pomnożenia cielesnego, pomocy (3), postanowienia (2), potraw grubszych, powieści uczciwej, powstania [= nawrócenia], pożytku, przełożęństwa (5), przykazania bożego, przystojności, przyścia Chrystusowego, ratunku, rodzaju [= potomstwa], rozterku, rozmnożenia chwały bożej (wolności) (3), rozmowy (2), rozumu, rzeczy miłych

(niebieskich, nieuczciwych) (3), sakramentu, sądu (3), słow [jakich] (3), służby, stanu inszego, swej woli, szczęścia (3), tryumfu, tytułow zacnych a wielkich, uciechy, uczestnictwa krzyża, upadku greckiego, urzędu (4), utraty, uznania, walki (4), wesela zbytniego, wiadomości, wiary, wieczerzy ostatniej, wojny, woli [czyje], wolności, wspomżenia, wymowy, wyrządzania uczciwości, zapłaty, zatracenia serca, zbawienia (13), zbroje, zginienia, zgody (2), ziemie przyrodzonej, złego, złota (4), znakow, zwady, zwierzchności, zwycięstwa, żalości, życia w pobożności, żywota (długiego) (2); pragnąc sprawiedliwie; pragnąc często, dawno (z dawna) (7), natychmiast, pozno, rychlej, wnet, zawždy (9).

Przysłowia: pragnąc ludzkiego fwoies łtracił. *BielKron* 427v, 355; Swe traci kto cudze⁸⁰ pragnie. *SkarJedn* 188, 399; *StryjKron* 225; cudzego pragnąc fwego połtrądali. *KochProp* 15. [Ogótem 6 r.]

Diar 34; ná fwym dołyć máiąć/ cudzego też pragnąc niebędzie *KuczbKat* 345; Ná fwym tylko przelstawał nie pragnął cudzego *KolakCath* B.

Zwroty: »(nie) barzo pragnąc« [szyk zmienny] (23): pragnął thego barzo aby sye byl łfemnv wydział. *LibLeg* 9/50v; *MurzHist* Qv; *GroicPorz* ee3v; s przyrodzenia káždy z nas/ bárziew/ niż przyłtoi prągnie chwały *GórnDworz* G6v; Woláá cna biaągłowá wzgárdzić tym włzytkim/ czego ták bárzo lámá prągnęá *GórnDworz* Aa5v; Więc łie my dziwuiemy/ iż s tą dumą łtrzymał łie od tákiewy rzeczy/ ktorey nie bárzo prągnął *GórnDworz* Aa6v, K7v, Aa7v, Bb5v, Gg2v; *RejPos* 187; *KuczbKat* 205; Wielki bowiem y Bofki dar/ Bog nam zesłał/ y oczymáchmy to oglądáli/ czego ini przed námi ácz bárzo prągnęli/ widzied nie mogli. *SkarJedn* 270, 310; [*Panfucius*] prągnął bárzo tey poćiechy áby byl mógł być oycem názwány *SkarŻyw* 13; Oycze łwięty/ prągnę bárzo łłuchác kazánia twego *SkarŻyw* 463, 47, 69, 125, 142; IM pilniey pátrzę/ w łwiát y iego łtrony/ Szłáchetny PIETRZE/ á im łie dziwuię: Tym bárziew prągnę/ bys od włzech byl czczony. *GrabowSet* Y; *OrzJan* 38; *SkarKaz* 159a.

»chciwie (a. chciwiej), z požądaniem pragnąc« (3:1): *BibRadz* *6v; *GórnDworz* Z5; co znaczy tento Blufzcz/ [...] prędko wzrałtáiący/ á tudziefz záraz wiedznieiący/ iedno żywota náłzego nie trwála poćiechę/ a przytym y włzyłtkie inne rzeczy przemiáiące ná łwiećie/ ktorych ludzie z ták gorącym požądaniem prągną *WysKaz* 1; VVLADZISLAVV WTOry/ Oycá odrodek ták cnego: Chciwie bráckiego prągnąc/ wygnan y z wálnego. *KlonKr wstęp* A3.

»z (wielką) chucią (a. chęcią), z chuci (a. z chęci), tym chętliewej pragnąc« [szyk zmienny] (8:3:1): *LubPs* L3v; Slubiám zá zdrowie offiary czynid dzifiam wypełniá łluby moie: przethozem wylzła przeciwko tobie/ z chucią pragnąc cie widzied [*desiderans te videre*]/ y náłzłám cie *Leop Prov* 7/15, *A3v; *BibRadz* *2v; Pieniędzy wam mniew życzę/ ále wiecey łławy/ Z tey przyczyny ma káždy być ná mię łáłkawy. Pod ktorego vmyłsem leży łwiát wzgárdzony/ Y z chuci prągnie łzczęćia tey łławney Korony. *Prot* A3; mówił Pan: Z chuciám prągnął požywác z wami tego báránká przed thym/ niżbym ćierpiál. *BiałKat* 296v; *BiałKaz* B4v; *SkarŻyw* 3; ten Pan przyść miał/ ktorego żydowie łzukáli/ y z chęcią prągnęli *CzechEp* 302; *ArtKanc* Al6, K7v; ci/ co siedzą bliłko czérwoného Morzá [*chcieli pomagać Troi*]/ z łwéy chęci prągnąc vpadku Gréckiego *GórnTroas* 8.

»(własnej a. proźnej) chwały, chluby (nie) pragnąc« [szyk zmienny] (4:2): Wiem że chwały nie prągnie [*sławny Rej*]/ iemu to nie miło/ Ták go wielkim baczeniem Niebo obdárzyło. *Prot* E; [*człowiek*] w rzeczy nie prągnąc wálney chluby/ niechay przedłię tho włzytko powie/ co ku iego cći przyłłufzy. *GórnDworz* D7v, G6v; *RejPos* 90; [*Wierzbiccy*] Proźney chwały nie prągną miernie łobie

żyją *PaprPan* T2; tego [mamy ganić] który w rzeczach wyższej pomienionych/ płonnych/ lekkich/ y niekczemność pokázuiących/ álbo iáką wádę w łobie máiiących/ chwały prágnie [cum vitio coniunctis laudem expetat] *ModrzBaz* 58v.

»(nic) cudzego, ludzkiego, niczyjego (nie) pragnąć« [szyk zmienny] (15:2:1): płác coś komu winien/ nieprágni cudzego. *GroicPorz* dd3v; *StryjKron* 225; *CzechEp* 373; *Mołkiewiki* [car] komu grożąc/ łam łye teraz boi/ A prágnáwłzy cudzého/ w łwym łye nie zołtoi. *KochJez* A3v; *GostGosp* 4; Niechcę ia nigdy brácie prágnąć niczyiégo. *WyprPl* B4v; [prosimy was] iżbyście łię z obcemi vczćiwie obchodźili: á niczyiegoż nie potrzebowali (*marg*) álbo, á nic cudzego nie prágnęli. (-) [et nullius aliquid desideretis]. *WujNT* 1.Thess 4/12[11]; Strzeż łwego vbołtwiczká/ nie prágni ludzkiego. *KlonWor* 41; *PudłDydo* A4v. Cf *Przysłowia*.

»(barzo) goráco pragnąć« (3): goráco prágnąć poczał krvine łwey dla Chryłtuła wylania *SkarŻyw* 575; O Miłosierny BÓże (Iezu náłłodłzy) ráczże mi to miłościwíe dáć/ ábým ia rzeczy tobie miłych goráco prágnął/ o nich łię bácźnie pytał/ ná nich łię prawdźiwíe znał/ y one dołkonále pełnił *LatHar* 21; *WysKaz* 11.

»pragnąć koniecznie« (1): tżemu Syná Bóżego z iego łtolcá wálnego łpychać/ á ná to mieyłce łtworzenie iego [tj. *Maryję*] władzać: Nieprágnieć tego konietźnie tá pánna/ boć tu náłwíecie będać pokrona była *KrowObr* 160.

»krwie, krvine rozłania pragnąć« [w tym: czyjej (15), niewinnej (3)] = *chcieć zabić; appetere sanguinem* *Modrz* [szyk zmienny] (21:1): *GliczKsiąż* D4; A mężá który prágnie krvine bliźniego łwoiego/ Závždy ty Pánie odrzucalż od oblicza twego. *LubPs* B4, G2, ee5v *marg*; Tedy tho męłtwem ty zowíełż krásć/ zbijác/ á krvine prágnąć? *OrzRozm* K4v; *BielKron* 113, 457v; *Sitire sanguinem alicuius*, Prágnąć krvine czyyey to yelł/ o gárdło komu łtać. *Mącz* 397c; *Marćin Luter* [...] naprzód ná włzyłtek łtan duchowny/ [...] obróćił przelłtróny ięzyk łwóy: [...] prágnąć Chrzełściánłkiéy krvine/ nie Pogánłkiéy rozłania *BiałKat* 339; *ModrzBaz* 62v; *KochPs* 35; on nie tylko tego nie czyni/ żeby nieprzyacióły łwe miłowác miał [...] ále łię ielłcže ná niewinne ták bárzo łierdźi y krvine ich prágnie? *CzechEp* 19, 14, 17, 20, 25, 89, 95 *marg*; *NiemObr* 174; zginął łwięty z ziemie/ y prołtego á vprzeymego miedzy ludźmi nie nálełć. ieden drugiego krvine prágnie: máž brátá łwego ná łmierć łwi. *SkarKaz*)(3; Srogim zowíę niełłcześće bom go łam łprobował/ W ktorymby mię ten co mey krvine prágnie żáłował. *CzahTr* C; *PudłDydo* B3v.

»swojej krvine, krew swoję rozłać, krvine swej wylania pragnąć« = *chcieć umrzeć, zostać zabitym* [szyk zmienny] (1:1:1): Niebácźny lud Krzełściánłki łami łwoiey krvine prágną. *BielKron* 246v; Czytáiac żywoty S. Męczennikow/ y Męczenniczek/ wielce krew łwoię rozłać/ zá Páná łwego prágnęła *SkarŻyw* 161, 575.

»pragnąć łaski« [szyk zmienny] (6): *MurzHist* Qv; tobie zá Kolędę Odmieńcá dáruię. Będźieli łálki prágnął y iákíey obrony/ Obroniłż go/ y káźdy cnotá osłáchćiony. *Prot* Av; My tedy/ co prágniemy Łálki pánłkiéy/ á chcemy Vpodobác łye iemu/ Przeciwiaymy łye złemu. *KochPs* 147; *SkarŻyw* 3; *ArtKanc* F10; *GrabowSet* K3v.

»[kogo] w małżeństwo pragnąć« (2): Sam on Syn Stárołty który iey ták bárzo w małżeństwo prágnął/ [...] pohámowác złey chući łwey nie mógł *SkarŻyw* 69, 150.

»pragnąć miłosierdzia« (2): Podobieństwo człowiek a grzechem ociążonego/ iako dziwnie pragnie w duży miłofierdzya Bożego. *LubPs* L3v *marg*; *ArtKanc* A16.

»nader, bez miary pragnąć« (2:1): bo to/ czo po tym zázyie trochę rofkolzy/ nie wten czas przydzie/ gdy tego człowiek náder pragnął *Górndworz* Dd4v, Cc5v; [*Św. Antoni*] duż ludzkich y zbawienia ich/ bez miary pragnął *SkarŻyw* 546.

»(nie) pragnąć pomsty« (2): Nie mniemayże też aby ludzie albo duchowie święci pragnęli iakiey pomsty nád nieprzyiacioły swoiemi *RejAp* 61v, Ff3.

»nigdy nie pragnąć (i pragnąć wolej nie mieć« (6): Y mógł by sie człowiek tą świętą białąglową kárác/ á miarkuiąc chęci swoie/ nigdy zbythniego wofela nie pragnąć. *Górndworz* Y8v; *RejPos* 195v; Synowie/ fluchaycie grzeźnego Epiphaniusza: piędzdy [!] nigdy nie pragnicie/ á będą wam przydane. *SkarŻyw* 455, 482; Rácźże mię wżytkiego ná cześ y chwałę twoię obroćić/ y tak z sobą ziednoczyć/ ábym nigdy żadney rzeczy nie pragnął/ y pragnąć wolej nie miał/ iedno tey ktora sie tobie podoba *LatHar* 92.

»pilnie, z pilnością pragnąć« (1:1): *RejPs* 91v; iakoż tego widzę wiele ludzi zacnych y przednieyżych w Rzeczyp. náłzey pilnie żadaia y pragną *GrabPospR* N3v.

»pragnąć pragnąć« = *gorąco, bardzo mocno pragnąć* (1): Pragnąć/ prawi [*Pan Jezus*]/ pragnąłem tę Pálchę ieść z wami/ niżli ćierpieć będę [*Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum Vulg Luc* 22/15]. *SkarKaz* 159a.

»prożno pragnąć« (1): rzeczy sie nieprzyłtoyney domagałz/ á prożno tego pragniesz/ czegoć nigdy nie dozwolą *SkarJedn* 185.

»z serca, serdecznie pragnąć« [szyk zmienny] (6:1): *SkarJedn* A4v; y ty/ byś miał rozum/ z prawe^{go} byś fercá tego pragnął: abyś nálałł odpoczynienie dużzey twey/ po tym nędznym y odmiennym świecie *SkarŻyw* 428, 373; nie rácźże nas w wodźić/ w pokufy, rácź nas od złego zbawić. Amen z mocną wiarą wżyfcy rzeczmy/ ktorzy tego ferdecznie pragniemy/ iż sie nam to sftanie/ wysłuchay nas Iezu Kryfte Pánie. *ArtKanc* P8, F10; *WujNT* 323; *SkarKaz*)(2v.

»sławy pragnąć« [w tym: komu (1)] = *gloriam appetere* *Modrz* [szyk zmienny] (4): Y tego mi też żaden zá złe mieć nie będzie/ iż thym kthorym śmierć flufznie przepuścić miałá/ niefmiertelney flawy pragnę *Górndworz* V4v; *ModrzBaz* 58v; oney tylo sławy pragniemy/ ktorey ná dzień fadny słudzy Boży doftapia/ przed Bogiem y Anioły iego *SkarŻyw* 185, 207.

»pragnąć sprawiedliwości« [w tłumaczeniu i aluzjach do *Vulg Matth* 5/6] = *sitire iustitiam* *Vulg* (13): Blogoflawienij ktorzyż lacźnieia y pragną śprawiedliwości/ bo oni náfyceni będą. *OpecŻyw* 42; *LubPs* I4v *marg*; *Leop Matth* 5/6; Rozumieyże temu/ iż sie nie zábурzyli ani zátrofkáli ci ktorzy zówždy fzukáli á pragnęli śprawiedliwości *RejPos* 36, 263v, 265v *marg*; Przypátrź sie iedno pilnie [...] Iako ludzie niewinni nárzekáia/ pragnąć á łáknąć/ biegáiąc á fzukáiąc śprawiedliwości swoiey. *RejZwierc* 189, 140 [2 r.]; ci fzcześliwzy fá co płáczá/ y łkáia/ pragnąć śprawiedliwości/ á przedfię iey doftác niemoga/ niż ci co sie iey domowić/ ábo też y dobić mogą y vmieia *CzechRozm* 247v; *LatHar* 599; *KolakSzczęśl* B2; *WujNT Matth* 5/6.

»śmierci, umrzeć, skończenia z świata tego (nie) pragnąć« = (nie) *chcieć umrzeć* [szyk zmienny] (13:3:1): *MurzHist* S4v; A mnima w.m. aby niebyło tak wiele mężow/ co pragną wftáwicznie śmierci/

niemogąc wyrzucić tego/ co im czynią żony? *Górndworz* Y5; im więcej ług ich ięft zbolących ná fercu/ łtrapionych ná wmyśle/ którym świat omierzł/ iż śmierci pragną/ thym wietłza ich łławą ięft/ że światem rządzą *Górndworz* Dd2v; Przeto czytamy/ że telkność fráfunkow/ y dolięgliwoścý [!] do tego przywoźiła liudzy [!] S. że śmierci łobie więcej niż żywotą pragnęli. *BiałKaz* C, B4v, Cv; Gdy łkończenie iey z światą tego/ ktorego wielce pragnęła/ przyłzło/ á wniemoc ciężką wpádlá: tám było poznać corki iey Eufłochiey ku mátcie miłosc/ w wstáwicznych posługách *SkarŻyw* 142; Przetofz y Páweł S. ktory śmierci dlá Chrystufa/ áby z nim był/ pragnął/ z Dámáfzku przez mur łpufzczony po powrozie/ wćiekł. *SkarŻyw* 250; Zátáli Apoštoły Chrześcíanie/ á Piotrowi pilnie rádzili/ áby wstąpił. On niechciał/ pragnąc iufz zá Chrystufa vmrzeć. *SkarŻyw* 601, 126, 355, 460, 574 *marg*; *GrabowSet* H4v, Qv; O Nałodfzy IEzu/ áni żywotą/ áni śmierci nie pragnę/ ále dobrowolnego wpodobánia twego *LatHar* 652; Serce telkliwé Máło nie wćiekłé/ w łobie łie gryźie Y śmierci pragnie *GołCast* 21.

»(nie) pragnąć śmierci [czyjej], zginienia [czyjego]« [w tym: śmierci i zginienia (1)] = (nie) chce aby ktoś poniósł śmierć (11:3): Powieda theż [Krystus] iż y grzełznego opuścić nie chce/ á śmierci iego nie pragnie/ owłzem czeka vznánia iego. *RejPos* 145; Iż pobudzę ia lud Egipłki iednego przeciw drugiemu/ á będzie łie przeciwł brát brátu łwemu/ pragnąc zginienia iego. *RejPos* 188, 195v, 196v; *RejZwierc* 5 *marg*, Aaa3; *SkarŻyw* 143; A ty/ ielli nádzieię chcesz o łálce łwoiéy Zgásić wemnie/ iuz dawno pragniełz łmieci moiéy. *KochFr* 99; Ty ktory nie pragniełz śmierci człowieká grzełznego/ ále náwrocenia y życia iego/ zmiłuy łię nádemną. *LatHar* 142, 153, 620, 622, 633.

»uprzejmie pragnąć« [szyk zmienny] (6): [Austerberta] prołiła Páná Bogá/ áby iey to ziścił/ co iey był iáko przez cień w oney wodzie vkázał. [...] Niechciałá tá zápomeć te⁸⁰ co ogládiąc łię widziála: ale wnet łkutkiem wypełnić wprzejmie pragnęła. *SkarŻyw* 192; Ty Pánie zmiłuy łię nád niemi/ ktorys tak wprzejmie pragnął zbáwienia ich ná krzyżu *LatHar* 30, 53, 608; *WujNT Philipp* 2/26; *SkarKaz*)(2v.

»ustawicznie pragnąć« [szyk 2:1] (3): A gdy wstáwicznie obádwá [starcy] pragnęli/ áby iá [Zuzannę] iedno widzieć mogli [Et observabant diligenter quotidie videre illam]/ rzekł ieden drugiemu/ Idźmy iuz do domu/ abowiem ięft czas obiádu. *BibRadz Dan* 13/12; *Górndworz* Y5; Kto weń [w Krystusa] wierzy, á z łercá práwego/ wstáwicznie pragnie łálki iego/ łwe národzenie/ przywłáfzczy mu ná wieczne zbáwienie. *ArtKanc* F10.

»wielce (wielice), wielmi, wiele [= ogromnie] (nie) pragnąć« [szyk zmienny] (28:1:1): *WróbŻółt* oo; Wiele przytem inłzych było mow iego łtrefliwych [!]. A ta rzecz námiłerniéyłzá i naokrutnieiłzá w niem była/ żeby łię był co narychléi wpiekle rad widziál i tego wielmi pragnął i dziwnié barzo prołił aby⁸⁰ ktozabił. *MurzHist* D4v, A3; á kto łie zá światem vda/ thedy záwźdi tim więcej pragnie. *LubPs* I2 *marg*, I2; ci [mahometanie] náwięcy náłzey krwi pragnęli mowiac/ żełmy ich łzpiegierze. *BielKron* 457v; to włzytko mieć mułi [dworzanin]/ co pocźciwa białagłowá dáć może: á iuz oná tak wiele tego pragnąc będzie/ áby mu łie we włzytkim záchowála/ j była powolná/ iáko tego/ áby iá on záwdy miłował *Górndworz* Mm2v; *KuczKat* 400 *marg*; *MycPrz* I [A3]; *BiałKaz* C; A nád to/ á iákie w ten čás twoie łumnienie? co zá roskofz tobie przynołi/ ktory tak wielce pánowánia pragniełz [qui tantopere sitias dominationem]? *ModrzBaz* 107v; Bywałem też przy wielu domowych rozmowách

wielu ołów wálzega łtanu/ gdy teź toź zdánie pochwaláli y wysławiáli/ á tego wielce prágnęli/ áby w Rzeczypołp. mieyłce miáło [*ipsam sententiam laudarent et probarent ac in hac Republica regnare percuperent*]. *ModrzBaz* 144v, 104; Bowiem wielce tego ten wielki Krol prágnie/ áby Pán Bog w zbáwieniu dułz krwią iego oblanych wczćion był *SkarJedn* 376; tuśmy przyłzli dla czynienia modlitwy v nog Apołtołłkich: bośmy tego wielce prágnęli. *SkarŻyw* 62, 74, 142, 274, 374, 482, 596; *CzechEp* 89; A im człówek w pokłádzie łwoim więcýy czuie/ Tym iefcze więcýy prágnie *KochPieś* 36; *ArtKanc* Q8; Drugi wymowy więcýy niź złotá Prágnie *ZawJeft* 37, 11; *LatHar* 45, 717 *marg*; *SiebRozmyśl* E; *PudłDydo* B4.

»(z) żądzą pragnąć« (2): Z wyelką żądzą zówzdym prágnął włpomożenia twe⁸⁰ Bo ty mnye łam zbáwić raczyłz człowyełá nędznego [*concupivi salutare Tuum Vulg Ps* 119/174] *LubPs* cc2; *WysKaz* 10.

Szeregi: »(nie) chcieć i (abo, ale) pragnąć« [*szyk* 2:1] (3): *WujJudConf* 59v; O Oycze niezmierny łwiátobliwołci/ ktoremu ia naniegodnieyłze oblicza twego łtworzenie/ chcę y prágnę oddáć czełć y chwałę przyiemną/ [...] rácz łerce moie łplugáwione grzechámi oczýłć *LatHar* 13; Nie rozumiey/ żeby człówek nie mogł czynić dobrego ktore chce/ ábo ktorego prágnie *WujNT* 546. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 3 r.]

»pragnąć, (a, i) czekać« = *respicere et praestolari PolAnt* [*szyk* 4:3] (7): *BibRadz Iob* 7/2; Słuchayże zálfię iáko Pán wyłławiáć raczy łtan onych wiernych łwoich/ ktorzy [...] prágną/ á włtáwicznie czekáią łpráwiedliwego połtánowienia łwego *RejPos* 265v, 196v; *BudBib Iob* 7/2; iulz koniec żywotá mego y zełćie z tego łwiátá przychodzi [*mówi Paweł do św. Antoniego*]/ ábych z Chryłtufem był/ czegom zówzdý czekał y prágnął *SkarŻyw* 51; *LatHar* 652; *SkarKaz* 1a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.: *oczekiwac*].

»łáknąć (a. łácznieć) i (a) pragnąć« = *esurire et sitire Vulg* [*szyk* 6:2] (8): *OpecŻyw* 42; *Leop Matth* 5/6; *RejPos* 263v; Nie mnimayze teź thu ábyć Pán rołkázował dobrowolnie káżdą krzywde łirpieć [...]/ ále prágnąć á łáknąć łpráwiedliwołci *RejZwierc* 140, 140; łáknęli tu y prágnęli łpráwiedliwołci [*łwięci Twoi Panie Jezu*]/ teraz dołtátecznie łá náłyceni *LatHar* 599; *KolákSzczęł* B2; Błogołłáwieni ktorzy łákną y prágną łpráwiedliwołci: ábowiem oni będą náłyceni. *WujNT Matth* 5/6 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw, Leop, RejPos, KolákSzczęł*].

»wolá mieć a (abo) pragnąć« (2): oycowie ktorzy po łnynech łwycch nyeyákyey poćyechy doczekáć wolá máyą ábo prágną/ ná náuki im nakłádu nye żáluyą *GliczKsiąż* M2, Bv.

»(nie) pragnąć i (a, ale) prołić« [*szyk* 6:1] (7): *WróbŻołt* pp3v; *MurzHist* D4v; *BiałKaz* C3v; Dáleł mu/ czego prágnął: á oczkołwiek prołił *KochPs* 29; w płákániu wielkim/ prágnął y prołił o Mefyálzá y wıłzczenie łzczełliwych onych czálów/ ktorych przyłć miáł/ y zbáwić łwiát włzyłtek. *SkarŻyw* 383, 463; Prołzę y prágnę te⁸⁰/ áby káźde tchnienia moie tey nocy (moželi być) ná twoię łię chwałę obracály *LatHar* 72.

»(nie) pragnąć i (abo, ale) starać się« [*szyk* 3:1] (4): ktorzybykołwiek teđy z wiernych/ wrzędu łiemłkiego prágnąć mieli/ ábo łie on łtáráć/ łi niebožętá/ iáko tego nie widzą cze⁸⁰ łobie żáđáią tákże teź y zácnołci łwey Chriłtiáńłkiey y powinowáctwá nie rozumieją. *CzechRozm* 250v; *CzechEp* 14; Oto prágnę te⁸⁰/ ábym łię zá pomocą twoią popráwił/ y o to łię łtáráć będę. *LatHar* 71, 620.

»pragnąć i (a) szukać« [szyk 6:4] (10): Pragniesz Królu/ y szukasz Koronie swéy pokoiá/ nie naydziesz go nigdzie indzie/ iedno v kápłaná. *OrzQuin* G2; Abowiem rozródowali sie w on czas niebożatká oni wlyczy ktorzy pragneli á szukali zbawienia swoiego *RejPos* 321, 36, 107, 152; *WujJud* 145; Owo idzie w kościół swoy pánuiący Pan ktoregoś my [!] szukali/ y Anioł Testámentu ktoregośmy pragneli *SkarŻyw* 111, 41; *CzechEp* 302; *WujNT* 323. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»upatrować i pragnąć« (1): Abowiem kiedyby kto z Polki máiąc drogę do Rzymu/ ízedł przez Słásko/ Moráwę/ [...] pilno z dáleka vpátruie/ y wielką żądzą pragnie rychłoli wierzchy wież obaczy y do miáltá onego przydzie. *WysKaz* 10.

»(nie) żądać (a. pożądać), (i, ani) pragnąć« = *appetere et petere* *Modrz* [szyk 5:4] (9): Ciebie żądam ij pragnę nieraczyż iuż mieśfkatz/ na lonku mego fertza raczyż odpoczywatz. *OpecŻyw* 18v; *Mącz* 409b; *RejPos* 58; Nie mowić tám Máláchiaż o ániele iákim/ [...] ále to rozumie o człowieku Mefyázu/ zdawná Oycom obiecánym: ktorego oni żądáli y pragneli widzieć. *CzechRozm* 57v; Aleć Pán Bog nieżąda śmierci niczyiey/ áni pragnie zátrocenia ludzkiego/ iedno tego chce/ áby sie káždy náwrocił á żył pobożnie. *KarnNap* D; *ModrzBaz* 62v; *LatHar* 53, 608; *GrabPospR* N3v. [Ponadto w połączeniach szeregowych: żądać 1 r., pożądać 1 r.]

»pragnąć, żebrać« (1): BOłkiey łálki Pánie/ Bołkiey łálki pragnę/ Bołkiey łálki żebrzę *GrabowSet* K3v.

»(nie) pragnąć i (ani) sobie życzyć« (3): Obiáwił Pan Bog rádę ich S. swemu/ y mawiał iáwnie: íż od ręki niewiernych z tego swiátá z íść miał: pragnąc tegołz fercá [*lege*: tego z serca] y łobie tey korony życząc. *SkarŻyw* 373; *OrzJan* 89, 114.

W przen (43) : GDyż miły panie tu pływaiąc prawie po łrogich nawalnościach morskich tego doczełnego zywota ynego portu niepragniemy iedno ku tobie przyplýnac iako ku panu swemu *RejPs* 82v; BOże á boże naymożnieyłly moy zwielką pilnością zázwdy cię pragnie znaleć dułlá moiá y wiele kroć ciáło moje pielgrzymuiąc w wielkiey pułsczy/ a w wielkiem pragnieniu przed fuchołcią ná ziemi. *RejPs* 91v; prośię rácz vłkromić vłtá moje/ áby sie nigdy ná wśłetheczne słowá niewyciągály/ á iżby też niepragnęły łtego náfyenia co by lię miáło z iákich wydartkow vmnożyć. *RejPs* 209, 63, 91v [2 r.]; Pragnie z vprzeymą chucią nędzna ma dułzyczká/ Do Bogá włzechmocnego w łmutku swym nędzniczká *LubPs* L3v; BOże Boże Pánie moy od włtánia moyego/ Pragnie cie dułzá moiá iáko Páná swego *LubPs* P; Gdyż ták nędzna dułlá moyá pragnye zázwdy tego/ Abych w vprzeymey pokorze á w wyemey áichości/ Pilnye zázwdy náłładował twych łpráwyedłiwości [!] *LubPs* aa5v, R6v, S6v; Prowadzże mię ścielłką poruczeńłw twoich: bom iey pragnął. *Leop Ps* 118/35; Oczy moje vłtály pragnąc zbawieniá twego *BibRadz Ps* 118/123, *Prov* 21/10; A tu iuż słyszylz czego pragnie tá nędzna á omylna myłł twoiá. *RejPos* 317; *CzechRozm* 241; *ModrzBaz* 56; Dziwné łą twé táiemnice/ ktorých myłł pilnuie/ Słowo twé swiátlém mądrosći prołte opátruie: Tego pragnąc/ vłtá źieię *KochPs* 184, 62, 89 [2 r.], 194; *SkarŻyw* 79, 574; O Iák łą miłe twe przybytki Pánie/ á iák wdzięczne w nich przemięłzkawánie/ w ktorých Imię twoie sławne. Bo z wielkiey chuci dułzá ma k nim pragnie/ áby miáła w twym domu mięłzkánie *ArtKanc* K7v; Tymże kłztałtem wielice pragnie dułzá moiá ku tobie Pánie. *ArtKanc* Q8, K7v, Q8v; vmyłł náłz od ktorego człowiek/ człowiekiem íest názwan/ pragnie

zawždy wczciwości/ á brzydźi/ fię fprofnością. *GórnRozm* A3; Prágnie ma žáłość/ žeby powiádaczá miálá Wiesći zléy/ á tá iżby dľugo w vfzu brzmiálá. *GórnTroas* 69; Lecż krewkość prágnie/ by to ludzie ználi/ Ze y ná świećie szczęfni/ coć vfáli. *GrabowSet* F3v, P4v, Q3v; O iáko miłe fą przybytki twoie Pánie zaftępow: prágnieć vprzeymie duřzá moiá/ y z omdlewánim žáda wniść do pálacow Páńfkich [*Vulg Ps* 83/3]. *LatHar* 53 [*idem* 608], 387, 608; Przetoż też człowieczeńftwo náłze prágnie niebá/ Gdzie głowá tám y członkom przy niey być potrzebá. *KolakSzczęśl* C4v; *WysKaz* 6; Práwa miłość prágnie obecnoći. *SkarKaz* 519a; Vľkrom choć rozgá twoią ćiało záślepiene/ [...] Niech fię wftyda že prágnie duřzy fwey pánowác *SzarzRyt* B2; Bo ćięřzkoćiom nierowne zmyľow mych krewkoći Iák fľudzy od fwyh pánow prágną twey lutoći. *SzarzRyt* B2v; [Prágnęłá duřlá ma do Bogá żywey ftdudnice *Leop Ps* 41/3 (*Linde*)].

Szeregi: »pragnąć i prawie mdleć« (1): Iáko wdzięczne przybytki twoie/ prágnie y práwie mdleie duřzá moiá [*concupiscit, et deficit anima mea Vulg Ps* 83/3]/ do nich. *SkarŻyw* 142.

»pragnąć, wzdychać« (1): BOże náłz/ v którego w ręku wřzytki boie/ Iáko fą wdzięczne pálace twoie: Tych prágnie/ do tych wzdycha duřzá vtrapiona [*Vulg Ps* 83/3] *KochPs* 126.

Przen (1) :

Zwrot: »pragnąć [czyjej] głowy« = *chcieć [czyjejs] śmierci* (1): [*Andromacha mówi do syna*] Święté mieyfce ieft/ gdzie twóy oyćiec poľožony: Tám wnidź/ infzýy żywot twóy nie naydzie obrony. [...] Szczęćie náłzé iefli też prágnie twoiéy głowy/ Ato iuż tu będziefz miał przy twych grób gotowy. *GórnTroas* 38.

a. *Chcieć zbliżenia cielesnego [kogo]* (2) : A oná [*Żona Putyfara*] [...] wnet ręką práwą włápiłá Chudźinę [*tj. Józefa*] zapálczywie/ y ták mu mówiłá: Iuż dźierzę/ iuż fporńiká/ iuż nieprzyaciéłá Mam/ któregośm prágnęłá/ y od czáľów wielá Prágnę ćię/ byś iedno chćiał: á ty niebáczliwy/ Próřby moiéy fię fchraniałz/ w móy czas niełczęřliwy. *GosľCast* 58.

b. *Wymagać, potrzebować [kogo, czego]* (2) : Przykazał pan Bog miľowác pľod fwoy/ á miľość nye tylko ná čás ále záwřfe áż do końcá ma fię okázowác. Coby tedy to zá práca y pyeczóľowanýe myáło być/ potrzebá wten cz[a]s gdyby fyn yey prágnął/ vkaże. *GliczKsiąż* Q3v.

Szereg: »pragnąć i potrzebować« (1): [*Jeftes mówi do ojca*] Nieľľufzna ieft/ ábyś ty miał zářtápić moié Mieyfce: y zá ofiárę miłe zdrowie twoie Oddác: mnie śľub twóy prágnie/ y mnie potrzebuią Obietnice: które ćię nierychľo fráľuią. *ZawJeft* 43.

2. *Chcieć pić; sitire HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Calag, Calep, Cn* (104) : Panie dáy mi tey wody abych nieprágnęła/ aby mi też tu nie trzeba więcey chodnitz czyrpatz wody [*Vulg Ioann* 4/15]. *OpecŻyw* 50; Iezus w ten czas dlá bolu fiľnégo prágnął podľug przyrodzenia *OpecŻyw* 149, 149, 149v [3 r.]; *TarDuch* D4v; Ieftli też zimny nos y wřzy. Ieftli brzuch gore, á chori prágnie. Ty fą wřzytki v chorego złe znaki á ľmiertelne. *FalZioł* V 13v; Ale my [...] gdy prágniemy idziemy do rzeki pić. *HistAl* K4v, K5; Nie prágnęli ná puřczzey/ gdy ie wywodził: wywiodł im z fľakály wodę/ y rozdzielil fľakály/ á wypłynęły wody. *Leop Is* 48/21, *Sap* 11/4; *BibRadz Sap* 11/4; [*Tantalowi*] táką pokutę dáli iż ftał w wodzye do gęby á prágnął/ co fię chćiał nápić to fię wodá vmykálá *BielKron* 21; *Mącz* 397c; *SienLek* 22v; po dwá kroć wfię vderzyli [*Gwido i Plebeusz*] tákó ćięřzko że Plebeuřz máło nie vmárł by fię był nienápił/ ále prágnąc rzekł: Dopuść mi pielgrzymie abych fię iedno wody nápił.

HistRzym 80, 80; Tedy prągnął Dawid [*Et desideravit David*] y rzekł/ kto mię nápoi wodą z łtudnie Bethlechemłkiej/ ktora v brony? *BudBib* 2.Reg 23/15; *Calag* 137b; Iednego czału/ goście fię tráfili do ich kłafztoru/ y gorącem łrogim z drogi prągnąc wody próšili ná ochłodę. *SkarŻyw* 452; *Calep* 985b; *LatHar* 30, 282, 295, 522, 735; *WujNT Ioann* 4/15, 19/28; *SiebRozmyśl* D4v, H4v, K; Pomnię [*Panie Jezu*] iákoš prągnął y mowił/ łkończyło fię/ y iákoš Duchá łwego Oycu oddał. *SkarKaz* 161b; [A gdy Agar kuchárká była od Sary wypędzona/ łzła ná pułzczą/ plákála ku Bogu wzdycháiąc/ że ią opuścił/ ábowiem prągnęła/ nie miała do ielc áni pić prz łieroctwo łwe *BielKron* 1551 6].

W połączeniach szeregowych (15): *MurzNT Matth* 25/35, 42; Abowiem łáknąłem/ á wyście mi dáli ielc/ prągnąłem/ y dáliście mi pić/ byłem gościem/ y przyełiście mię. *BibRadz Matth* 25/35 [*przekład tego samego tekstu MurzNT, ReszHoz, WujNT*], *Matth* 25/42, 1.*Cor* 4/11; Komu łmákováć moze iedzenie/ picie/ łpánie/ ielłi pirwej nie łáknął/ nie prągnął/ á łen go nie morzył? *GórnDworz* H8v; *RejPos* 163; Zásię ku człowieczéy náturze [*Jezusa Chrystusa*] ty łpráwy zależą/ y rozmowy: [...] Iż go widziano y dotykano się ciála iego: Gdy plákał/ pościł/ prągnął/ łáknął/ pocił się: Gdy się modlił krwáwym potem/ był pogębkowan *BiałKat* 86; *CzechEp* 60; *ReszHoz* 117; Nie przeto/ że moy dzień chmurą łtrwożony/ Prągnąc y głod mrzeć/ potnieć ná ty Ziemi przymułza; [...] Ani/ że ma przyść ołtátnia godziná/ Żywot mi brzydži *GrabowSet* H4v; Aż do tey godziny y łáknjemy/ y prągniemy/ y nádzy ielłefmy/ y bywamy policzkowáni/ y tułamy fię/ y prácujemy robiąc włáwnymi rękómá. *WujNT* 1.*Cor* 4/11 [*przekład tego samego tekstu BibRadz, SkarKaz*], *Matth* 25/35, 42; *SkarKaz* 82b.

W przeciwstawieniu: »pić ... prągnąć« (7): Włfelki ien pije łtey wody/ zálie pragnie/ ale kto będzie pitz wodę ktorą iá dám iemu/ niebędzie pragnął na wieki [*Vulg Ioann* 4/13]. *OpecŻyw* 50; Otho łludzy moi będą pić/ á wy będziecie prągnąć *Leop Is* 65/14 [*przekład tego samego tekstu RejPos*]; *BibRadz Ioann* 4/13; Quo plus sunt potae plus sitiuntur aquae, [...] ym kto więcey wody piye/ tym więcey prągnie. *Mącz* 316b; [*śni się choremu*] á on wielkim kubkiem pije/ á oczkńáwłzy łie/ tedy także prągnie/ iáko y pirwey. *GórnDworz* LlV; *RejPos* 82v; *WujNT Ioann* 4/13.

Zwroty: »(nader) barzo prągnąć« [*szyk zmienny*] (5): W nocy v łzubienic łiedząc [*żołnierz*]/ Począł támo bárzo prągnąć. *BierEz* O4v; gdy kto barzo pragnie, nie dobrze ielł gwałtowne picie *GlabGad* E8v; *HistRzym* 80; Tedy prągnął bárzo [*Et sitiuit valde*] y wołáł do Iehowy/ y rzekł/ [...] teras vmrę od prągnienia *BudBib Iudic* 15/18; *GórnRozm* D4.

»napoju prągnąć« (1): A táká Wolność ielł iákoby napoy iáki/ ktorego wšyłcy náder bárzo prągniećie. *GórnRozm* D4.

Szereg: »(nie) łáknąć (a. łącznąć), (i, ani) prągnąć« = *esurire et sitire Vulg, PolAnt* [*szyk 6:1*] (7): *SeklKat* M; Powiádáią ták iz w piekle miełzkáiący zálwždy prągną y łączną [*in inferno semper sitiunt habitantes*]/ á nigdy nie mogą być náłyceni. *HistAl* K2; *LubPs* Y5v *marg*; *Leop Is* 49/10; Tantalus, Któri wedle fabuł poeckich w piekle łáknąc y prągnąc wielką mękę ma *Mącz* 440c; Iesli przeto łáknie nieprzyaciel twoy/ nakarmi go/ iesli prągnie/ nápoy go. *BudNT Rom* 12/20; *WujNT Rom* 12/20. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 13 r.*]

W przen (1) :

Zwrot: »źródła wody pragnąć« (1): [*mamka mówi do Jempsar*] á nie głupié té twoie nátręty [*tj. aluzje*]/ Którémi [*lege: ktore mi*] teraz robiłz/ gdy źródłá nowého lákiéysi wody prágniełz? *GosłCast* 25.

Przen (35) : Wtora przyczyna [*pragnienia*] iest z łrony płucz, gdy one dla zagrzania łwego załchną, tedy pragną, á tak žádaia ochłódenia wiatrowego *GlabGad G*; gdy łię łni prágnącemu że pije/ tedy ocuciłwzy łię áż iest prágnący/ y dułza iego prágnie *BudBib Is* 29/8.

W połączeniu szeregowym (1): Szpitale łákna/ práгна/ źiębna/ nędzę klepią *KlonWor* 50.

W przeciwstawieniu: »pić... pragnąć« (1): [*mówi mądrość*] Ktorzy mię iedzą tym więcey łákna/ á ktorzy mię piia ielzcze więcey práгна. *BudBib Eccli* 24/24[29].

Szereg: »łáknać, pragnąć« = *esurire et sitire PolAnt* (2): vbogy kołcioł łaknie pragnie leżąc pod plotem. *SeklKat* L2v; *BibRadz Eccli* 24/24[29]. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

a) *W przekładach i komentarzach do tekstów Ewangelii św. Jana oraz Apokalipsy* (30) : *OpecŻyw* 50; łam Kryłtus Syn Boży ták o łobie mowi. Iełli ktho prágnie/ podz do mnie y nápiy łie. *KrowObr* 153, 191; Kto prágnie wciecz łie do mnie/ á ia go náłycę wodámi żywemi [*Vulg Apoc* 22/17]. *RejAp* 133 [*idem*] 195; niewiełz ty vboga pogánko iż ia mam táką wodę kthorey ia mogę dáć wiernym łwoim/ A kthokolwiek łie iey nápije/ iż iuż nie będzie práгнаł ná wieki [*Vulg Ioann* 4/13]. *RejPos* 82 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw, WujNT*]; Pan náłz Iezus Kriłtus [...] łam nas ku łobie/ á ktemu hoynemu źródłú łwemu wabić á námawiác raczy: Iełliż ktory z was prágnie/ przydź do mnie do źródłá żywego [*Vulg Ioann* 7/37]. *RejPos* 313; *WujNT Ioann* 4/13, 7/37.

pragnąć kogo, czego (2): łpraw [*Panie*] to/ ábym zázwdy práгнаł łiebie łtudniey żywey wody. *LatHar* 282. *Cf Zwrot*.

W połączeniu szeregowym (1): obiecał Bog [*mówi nauczyciel*] nákarmić y náłycić lud łwoy/ otolż iuż gdy gi raz nákarmi y náłyci nigdy potym łudzie łáknać y práгнаć áni ieść będą. *CzechRozm* 115v.

W charakterystycznych połączeniach: *pragnąć dalej, dobrze, na wieki* (3), *więcej* (4), *zawždy; nigdy nie pragnąć* (8).

Zwrot: »pragnąć picia« (1): Y potym zawolál miły Iezus wielkim głofem. Żądáli kto abo pragnie piciá/ niecháy przydzie ku mnie. *OpecŻyw* 75v.

Szeregi: »pragnąć, chceć« = *sitire, velle Vulg, PolAnt* (4): A kto prágnie/ niechay przydzie: á kto chce/ niechay weźmie wodę żywotá/ dářmo. *Leop Apoc* 22/17; *BibRadz Apoc* 22/17; *RejAp* 193; *WujNT Apoc* 22/17. [*Zawsze przekład tego samego tekstu*].

»(nie, ani) łáknać, (i, nie, ani) pragnąć« = *esurire et sitire PolAnt, Vulg [szyk 11:3]* (14): ktokolwiek tákowego karmi/ ktory nie łaknie/ y tákowego poi/ ktory nie prágnie nigdy/ iest podobny łłalonemu. A gdyłz tedy wierni niełákna więcey/ y niepráгна nigdy/ kogolż tedy karmiłz y poiłz prołzę łie/ tym Báránkiem martwym *KrowObr* 191, 190v, 191 [3 r.], Vu3; *RejAp* 69v; Ociec podawa/ iż kto łkołztuie tych wdzięcznych potraw iego/ á onych łwiętych náuk á obyetnic iego/ nigdy nie będzie práгнаł áni łáknał/ á nigdy nie vmrze/ iedno będzie żyw zázwdy żywotem wiecznym. *RejPos* 159v [*idem*] 158v; *BudNT Ioann* 6/35; Ci łą ktorzy łzli przez wielkie wciłki y obmyli łzáty łwoie we krwi báránkowe/ [...] Iuż daley nie łákna áni práгна *SkarŻyw* 22; *WujNT Apoc* 7/16; Lecż Pan Bog

twoy wzyftko tobie ieft/ będziefz go pożywał ábyś nie łáknał/ będziefz go pił/ żebyś nie prágnął
WysKaz 8. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»żądać abo pragnąć« (1): *OpecŻyw 75v cf Zwrot.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (2) : quantillum sitit, Iáko bárzo prágnie. Mqcz 338c; Sitienter – Pragnac. Calep 985b.*

Synonimy: 1. chcieć, pożądać, żądać, życzyć; b. potrzebować, wymagać.

Formacje współrdzenne: napragnąć się, spragnąć, upragnąć.

Cf PRAGŁY, PRAGNAĆY, [PRAGNICHWAŁKA], PRAGNIENIE, PRAGNION

MN